

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Budżetu i Finansów

KBF – 4101-006-03/2014
P/14/015

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/14/015 - Realizacja rządowego programu wspierania przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Departament Budżetu i Finansów
<i>Kontroler</i>	Jacek Cywiński, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88803 z dnia 3 września 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Alior Bank Spółka Akcyjna, ul. Łopuszańska 38 D, 02-232 Warszawa
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Wojciech Sobieraj, Prezes Zarządu Alior Bank Spółka Akcyjna (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ realizację przez Alior Bank S.A. zadań związanych z uczestnictwem w rządowym programie wspierania przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego w okresie od 2011 r. do końca I półrocza 2014 r.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Alior Bank S.A. (dalej: Bank) opracował i wdrożył wewnętrzne procedury szczególnie regulujące zawieranie umów kredytowych objętych poręczeniami i gwarancjami Banku Gospodarstwa Krajowego (dalej: BGK). Zbadane w toku kontroli cztery umowy kredytowe objęte poręczeniami spłaty kredytów i sześć umów kredytowych objętych gwarancjami spłaty kredytów udzielane były zgodnie z wymogami określonymi w postanowieniach umów zawartych pomiędzy BGK a Bankiem. Bank opracował i wdrożył wewnętrzne procedury szczególnie regulujące zawieranie umów kredytowych objętych poręczeniami i gwarancjami BGK. Bank monitorował prawidłowość wykorzystania kredytów, terminowość spłat kredytów oraz sytuację ekonomiczno-finansową kredytobiorców. Dane w tym zakresie, w postaci rejestrów i informacji sporządzonych według wzorów określonych w załącznikach do umów podpisanych z BGK, Bank terminowo przekazywał do BGK.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przestrzeganie procedur udzielania poręczeń i gwarancji BGK w trybie indywidualnym oraz w trybie portfelowym

W okresie objętym kontrolą Bank zawarł z klientami łącznie 3.601 umów kredytowych na kwotę 1.703.830,0 tys. zł objętych poręczeniami lub gwarancjami BGK do kwoty 925.959,4 tys. zł. W ramach realizacji rządowego programu wspierania przedsiębiorczości Bank podpisał z BGK umowy dotyczące udzielania

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

poręczeń i gwarancji indywidualnych BGK oraz wykorzystywania limitów poręczeń i gwarancji portfelowych.²

1.1. Poręczenia indywidualne

Opis stanu
faktycznego

W ramach indywidualnych poręczeń i gwarancji BGK Bank obsługiwał dwie transakcje kredytowe jednego klienta (kredyty w rachunku bieżącym) objęte poręczeniami BGK. Łączna kwota udzielonych kredytów wyniosła 5.000,0 tys. zł, a udzielonych poręczeń 1.000,0 tys. zł.

Umowy kredytowe zabezpieczone poręczeniem BGK zawierane były zgodnie z postanowieniami instrukcji służbowej i umowy o współpracy z BGK z dnia 16 września 2011 r. Wnioski o poręczenie wraz z wymaganymi przez BGK dokumentami klient złożył w oddziale Banku. Wnioski te wraz z wymaganymi dokumentami oddział Banku przekazał do właściwego oddziału BGK. Jednocześnie w oddziale Banku klient uiścił należne opłaty i prowizje na rzecz BGK, tj. opłatę za rozpatrzenie wniosku i opłatę prowizyjną za udzielenie poręczenia. Bank opłaty te niezwłocznie przekazał do właściwego oddziału BGK. Umowy poręczenia podpisano w dniach 9 lutego 2012 r. i 4 stycznia 2013 r. Według stanu na dzień 27 października 2014 r. kredyt znajdował się w sytuacji normalnej.

(dowód: akta kontroli str. 8, 12, 13-72, 490-493)

Zdaniem Banku przyczynami niskiego zainteresowania kredytobiorców poręczeniami indywidualnymi były wysokość prowizji pobieranej corocznie przez BGK od udzielonego poręczenia (3,8% wobec postulowanej przez Bank 0,5%), a także konieczność uzyskania przez kredytobiorcę podwójnej i dwuetapowej oceny i decyzji banku kredytującego oraz BGK o przyznaniu finansowania i poręczenia.

(dowód: akta kontroli str. 459 i 464)

1.2. Portfelowa linia gwarancyjna de minimis

W okresie objętym kontrolą Bank zawarł z kredytobiorcami 3.588 umów objętych gwarancjami BGK spłaty kredytu w ramach portfelowej linii gwarancyjnej de minimis (PLD). Łączna kwota udzielonych kredytów wyniosła 1.672.750,0 tys. zł, a wartość gwarancji udzielonych przez BGK do 913.910,0 tys. zł. Zbadano cztery losowo wybrane kredyty na kwotę 1.000,0 tys. zł objęte gwarancjami de minimis w łącznej wysokości do 600,0 tys. zł.³ Bank udzielając PLD stosował przepisy zawartej w dniu 13 kwietnia 2013 r. umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis oraz obowiązującej instrukcji własnej procesowania kredytów zabezpieczonych gwarancją de minimis w trybie portfelowym. Kwoty udzielonych gwarancji stanowiły 60% wartości udzielonych kredytów. W zbadanych kredytach objętych gwarancjami BGK wartość pomocy de minimis przyznana kredytobiorcom w okresie trzech kolejnych lat podatkowych nie przekroczyła 200 tys. EUR, a dla podmiotu działającego w sektorze transportu drogowego 100 tys. EUR. Kredytów objętych gwarancjami BGK udzielano na okresy oznaczone nie dłuższe niż 27 miesięcy. Gwarancjami BGK objęto kredyty przeznaczone na bieżące finansowanie działalności gospodarczej. Przestrzegano procedur udzielania kredytów objętych gwarancjami spłaty kredytu. Czynności zabezpieczenia w postaci gwarancji de minimis rozpoczynano po złożeniu przez klienta wniosku o udzielenie przez BGK

² Umowa o współpracy nr 19/BGK/2011 z dnia 16 września 2011 r., umowa portfelowej linii gwarancyjnej de minimis nr 13/PLD/2013 z dnia 12 kwietnia 2013 r. i umowa portfelowej linii poręczeniowej nr 5/PLP/2013 z dnia 16 października 2013 r. wraz z załącznikami.

³ Umowy kredytowe: nr U0002460087051 z dnia 6.11.2013 r., Aneks nr 5 do Umowy Kredytowej nr U0000331685877 z dnia 19.10.2009 r., nr U0002460510082 z dnia 7.11.2013 r., nr U0002468963809 z dnia 20.11.2013 r. oraz Aneks nr 5 do Umowy Kredytowej nr U0000331685877 z dnia 19.10.2009 r.

gwarancji spłaty kredytu w ramach PLD. Zapoznawano klienta z warunkami udzielania gwarancji de minimis oraz wstępnie rezerwowano limit dostępnej kwoty gwarancji z limitu przydzielonego Bankowi przez BGK. Pracownicy Banku przydzieleni do obsługi klienta podejmowali decyzje o kwalifikacji lub odrzuceniu wniosków. Poprawność weryfikacji wniosków była sprawdzana przez analityków kredytowych. Sprawdzano status klienta, w tym potwierdzenie zgodności z kryteriami definicji MŚP. Wyliczano także na podstawie obowiązującego kalkulatora wartości opłat za udzielone gwarancje, do których pobrania na rzecz BGK zobowiązany był Bank. Należne BGK prowizje z tytułu udzielania gwarancji Bank przekazywał terminowo i we właściwych kwotach.

(dowód: akta kontroli str. 9-11, 73-209, 465-475)

W zbadanych czterech transakcjach kredytowych, w związku z udzieleniem gwarancji de minimis przez BGK, Bank obniżył klientom wielkość marży kredytowej (od 1,04% do 3,8%) oraz obniżył kwoty prowizji przygotowawczej w porównaniu do określonych w Tabeli opłat i prowizji od 1,5% do 2%. Ponadto w przypadku jednego klienta Bank wydłużył okres kredytowania, a w przypadku drugiego zrezygnował z wymogu dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu.

(dowód: akta kontroli str. 457)

Bank prowadzi centralny rejestr transakcji objętych gwarancją de minimis, uwzględniający monitoring wykorzystania limitu gwarancji przyznanego Bankowi przez BGK. Rejestr ten uwzględnia także właściwy status rezerwacji limitu gwarancyjnego, tj. wstępną rezerwację limitu (wniosek), potwierdzenie rezerwacji limitu (decyzja kredytowa) oraz ostateczną rezerwację limitu (umowa kredytowa).

(dowód: akta kontroli str. 10, 79-85)

Na koniec I półrocza 2014 r. pod obserwacją znajdowało się 408 umów kredytowych o zadłużeniu kapitałowym w kwocie 151.414,3 tys. zł, w tym zadłużenie objęte gwarancjami BGK do 88.557,8 tys. zł. W sytuacji poniżej standardu znajdowało się sześć umów kredytowych o zadłużeniu kapitałowym w kwocie 5.401,1 tys. zł, w tym zadłużenie objęte gwarancjami BGK do 3.240,6 tys. zł. W sytuacji wątpliwej znajdował się jeden kredyt o zadłużeniu kapitałowym 170,6 tys. zł i zadłużeniu gwarantowanym do 102,4 tys. zł. W sytuacji straconej znajdowało się 11 kredytów o zadłużeniu kapitałowym w wysokości 1.996,9 tys. zł i zadłużeniu gwarantowanym przez BGK do kwoty 1.198,1 tys. zł. W okresie objętym kontrolą Bank nie wystąpił do BGK o realizację wypłat z tytułu udzielonych gwarancji.

(dowód: akta kontroli str. 327 i 494)

1.3. Portfelowa linia poręczenia

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Bank zawarł z kredytobiorcami 11 umów objętych poręczeniami BGK spłaty kredytu w ramach portfelowej linii poręczenia (PLP). Łączna kwota udzielonych kredytów wyniosła 26.080,0 tys. zł, a wartość poręczeń udzielonych przez BGK wyniosła 11.049,4 tys. zł. Zbadano cztery losowo wybrane kredyty na kwotę 7.194,0 tys. zł, objęte poręczeniami w łącznej wysokości do 4.318,2 tys. zł.⁴ Badanie wykazało, że Bank udzielając kredytów objętych poręczeniami BGK realizował postanowienia zawartej w dniu 16 października 2013 r. umowy portfelowej linii poręczenia oraz obowiązującej instrukcji własnej procesowania kredytów poręczonych przez BGK w trybie portfelowym. Kwoty zbadanych poręczeń nie przekroczyły 60% kwot udzielonych kredytów.

⁴ Umowy kredytowe: nr U0002480139340 z dnia 28.11.2013 r., nr U0002449836595A z dnia 6.12.2013 r., nr U00025232242234 z dnia 5.02.2014 r. i nr U0002647455092 z dnia 23.07.2014 r.

Przedmiotem poręczeń były kredyty przeznaczone na działalność inwestycyjną. Kredytów objętych poręczeniami udzielono na okresy nie dłuższe niż 123 miesiące. Przestrzegano procedur udzielania kredytów objętych poręczeniem BGK. Czynności zabezpieczenia w postaci poręczenia rozpoczynano po złożeniu przez klienta wniosku o udzielenie przez BGK poręczenia spłaty kredytu w ramach PLP. Zapoznawano klienta z warunkami udzielania poręczenia oraz wstępnie rezerwowano limit dostępnej kwoty poręczenia z limitu przydzielonego Bankowi przez BGK. Pracownicy Banku przydzieleni do obsługi klienta podejmowali decyzje o kwalifikacji lub odrzuceniu wniosków. Poprawność weryfikacji wniosków była sprawdzana przez analityków kredytowych. Sprawdzano status klienta, w tym potwierdzenie zgodności z kryteriami definicji MSP. Wyliczano także, na podstawie obowiązującego kalkulatora wartości opłat za udzielone poręczenia, do których pobrania na rzecz BGK zobowiązany był Bank. Należne BGK prowizje z tytułu udzielonych poręczeń Bank przekazywał terminowo i we właściwych kwotach.

(dowód: akta kontroli str. 8-9, 333-430, 465, 466 i 467-482)

W zbadanych czterech transakcjach kredytowych, w związku z udzieleniem poręczeń przez BGK, Bank obniżył klientom wielkość marży kredytowej (od 0,25% do 4,6%) oraz obniżył kwoty prowizji przygotowawczej w porównaniu do określonych w Tabeli opłat i prowizji od 1,5% do 1,75%. Ponadto w przypadku trzech klientów Bank zrezygnował z wymogu dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu.

(dowód: akta kontroli str. 458)

Bank prowadzi rejestr transakcji objętych poręczeniami BGK, uwzględniający monitoring wykorzystania limitu poręczeń przyznanego Bankowi przez BGK. Rejestr ten uwzględnia także właściwy status rezerwacji limitu gwarancyjnego, tj. wstępną rezerwację limitu (wniosek), potwierdzenie rezerwacji limitu (decyzja kredytowa) oraz ostateczną rezerwację limitu (umowa kredytowa).

(dowód: akta kontroli str. 10 i 336-340)

Na koniec I półrocza 2014 r. pod obserwacją znajdowała się jedna umowa kredytowa o zadłużeniu kapitałowym w kwocie 3.000,0 tys. zł, w tym zadłużenie objęte poręczeniem BGK do 1.800,0 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 452)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Efekty realizacji Programu

Bank zgodnie z umowami zawartymi z BGK portfelowej linii gwarancyjnej de minimis i portfelowej linii poręczeniowej, a także wewnętrznymi Instrukcjami monitorowania indywidualnych ekspozycji kredytowych w segmencie klientów biznesowych mierzył korzyści własne oraz uzyskiwane przez klientów korzystających z Programu, monitorował prawidłowość wykorzystania kredytów, terminowość spłat kredytów oraz sytuacje ekonomiczno-finansowe kredytobiorców. Bank przekazywał terminowo do BGK raporty kwartalne o sytuacji kredytów objętych gwarancjami i poręczeniami sporządzane według wzorów stanowiących załączniki do powyższych umów oraz informacje o portfelu kredytów obrotowych i inwestycyjnych MŚP, udzielonych przez Bank. Ponadto zgodnie z umowami prowadził rejestry umów kredytowych objętych gwarancjami i poręczeniami, zawierające między innymi dane dotyczące gwarancji i poręczeń tych kredytów oraz opłat prowizyjnych. Bank zgodnie z zapisami umów portfelowej linii gwarancyjnej de minimis oraz portfelowej linii poręczeniowej

w terminie do 5 i do 10 dnia roboczego każdego miesiąca przekazywał do BGK kopie tych rejestrów.

(dowód: akta kontroli str. 210-332, 431-456 i 483-489)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Budżetu i Finansów Najwyższej Izby Kontroli.

Warszawa, dnia grudnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Budżetu i Finansów

Dyrektor
Stanisław Jarosz

Kontroler
Jacek Cywiński
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis